

C19 – FIN1

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2006-2007

7 november 2006

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ALGEMEEN BELEID, FINANCIEN EN BEGROTING

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de intentieverklaring rond de overdracht van de collectie precolumbiaanse kunst uit de nalatenschap-Janssen en de bestemming hiervan

1

Voorzitter: de heer Sven Gatz

Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de intentieverklaring rond de overdracht van de collectie precolumbiaanse kunst uit de nalatenschap Janssen en de bestemming hiervan

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, de discussie over de aanvaarding door het Vlaamse Gewest van deze waardevolle kunstcollectie ter betaling van de successierechten verschuldigd door de erfgenamen Janssen sleept al geruime tijd aan. Het punt heeft al verschillende keren op de agenda van het parlement gestaan. Mijnheer de minister, we weten allemaal dat het gaat om een zeer indrukwekkende verzameling van kunstvoorwerpen uit de precolumbiaanse beschaving.

Het is nogal logisch dat de erfgenamen gedurende geruime tijd aantrekkelijke aanbiedingen hebben gekregen, ook vanuit het buitenland. Het financiële aspect van dit dossier heeft immers enige tijd aangesleept. Ik zal hiervan niet meer de evolutie schetsen. Dat punt is al aan bod gekomen naar aanleiding van een actuele vraag van enige maanden geleden. De kogel is nu door de kerk. In een arrest van het Arbitragehof wordt het beroep dat door de Vlaamse Regering was ingesteld, verworpen. Op dit vlak bestaat er nu zekerheid. In een antwoord op de actuele vragen had u ook aangekondigd dat u zich zou neerleggen bij de uitspraak.

In de pers hebben we kunnen lezen dat de zaak ondertussen in een stroomversnelling is geraakt. Ik ben daar zeer tevreden over. Er is niet enkel de intentieverklaring. De overheveling zou ook al in een notariële akte zijn gegoten, zodat er zekerheid bestaat over de overdracht van de kunstvoorwerpen ter betaling van de successierechten.

Mijnheer de minister, u hebt – volledig terecht – verklaard dat het goed is dat deze collectie een en ondeelbaar blijft en dat de Vlaamse overheid daar verder zorg over zou dragen om zo een belangrijke bron van cultureel erfgoed en een boeiende geschiedenis heel aanschouwelijk te maken. Daarenboven hebt u – ook terecht – opgemerkt dat dit een toeristische topper kan en, denk ik, zal worden. Dat geeft uiteraard vele voordelen voor het toerisme in Vlaanderen.

Over één zaak bestaat nog geen zekerheid: de plaats waar die kunstcollectie terecht zal komen. Er wordt

geregeld verwezen naar twee mogelijkheden. Enerzijds gaat het om het Jubelparkmuseum (KMKG) in Brussel en anderzijds het Etnografisch Museum in Antwerpen. Mijnheer de minister, sta me toe bedenkingen te maken mocht de keuze vallen op het museum in Brussel. We weten allemaal dat het om een federale instelling gaat. Vlaanderen heeft er helemaal geen bevoegdheid over. Misschien – maar op dit moment is dat nog een groot vraagteken – kan eventueel na een staats hervorming een aantal federale musea bicommunautair worden bestuurd. Daarover bestaat echter absoluut geen zekerheid. Als dat zou worden gerealiseerd, betekent dat ook dat Vlaanderen geen volwaardige eigenaar zou worden.

Aangezien de regeling bepaalt dat de overdracht van de collectie gebeurt ter betaling van de successierechten, en bijgevolg deze rechten niet worden geïnd door de Vlaamse overheid, is het absoluut noodzakelijk dat er zekerheid wordt gecreëerd zodat deze mooie, waardevolle collectie de volwaardige en uitsluitende eigendom wordt van de Vlaamse Gemeenschap.

Er gaan ook stemmen op om deze waardevolle collectie onder te brengen in het Etnografisch Museum in Antwerpen. Mijnheer de minister, u zult wel aannemen dat mijn voorkeur uitgaat naar deze mogelijkheid. Naar aanleiding van een vraag om uitleg die werd gesteld in juli, heeft uw coalitiepartner er bij monde van de heer Stefaan De Clerck uitdrukkelijk en terecht voor gepleit om de collectie om talrijke redenen onder te brengen in Antwerpen.

Mijnheer de minister, niet alleen de intentieverklaring maar ook de notariële akte is rond. De vraag blijft waar deze collectie zal terechtkomen. Een andere vraag is of al overleg heeft plaatsgevonden met de minister van Cultuur. Naar aanleiding van het antwoord op de vraag in de commissie Cultuur wordt de bal teruggekaatst naar uw commissie.

Vlaanderen heeft de volledige financiële last gedragen door de betaling van de successierechten. Indien de Vlaamse Regering toch opteert voor het Jubelparkmuseum, welke compensaties staan daar dan tegenover?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, dit dossier heeft, om het eufemistisch uit te drukken, al een heel lang traject afgelegd. Ik hoop dan ook dat dit vandaag de laatste vraag is die ik als minister van Financiën en Begroting daarover moet beantwoorden. Met eventueel toekomstige vragen zult u zich wellicht tot een andere minister moeten wenden.

Op 29 maart hebben u en de heer Caron mij een actuele vraag gesteld. Ik heb toen de stand van zaken van het dossier vrij uitvoerig weergegeven. Ik heb toen duidelijk gesteld dat het dossier in een impasse zat. Niemand was daarbij gebaat, noch de erfgenamen omdat het antwoord op hun aanbod tot inbetalinggeving van de kunstcollectie onbeantwoord bleef en zij bijgevolg in een situatie van rechtsonzekerheid verkeerden, noch de federale overheid omdat de federale administratie het dossier van de successierechten niet kon afronden, noch de Vlaamse overheid omdat een prachtige, waardevolle en vooral unieke kunstcollectie definitief letterlijk naar verre oorden dreigde te verdwijnen waardoor een enige opportuniteit om ons kunstpatrimonium te verrijken onbenut zou blijven.

Om uit deze impasse te geraken en om een eind te maken aan het zinloze pingpongspel tussen de Vlaamse en de federale overheid, heb ik het dossier opnieuw ter sprake gebracht bij de Vlaamse Regering op de minister-raad van 29 september. Daar werd beslist alles in het werk te stellen om de collectie als één geheel te verwerven. Vervolgens bekeek mijn administratie in overleg met de familie Janssen hoe deze doelstellingen juridisch vorm konden krijgen. Uiteindelijk werd een overeenkomst bereikt, die op 13 oktober door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, na een positief advies van de Inspectie van Financiën.

Die overeenkomst houdt een aantal krachtlijnen in. Zo wordt een deel van de collectie, deel A, door de erfgenamen overgedragen ter betaling van de successierechten die ze aan de Vlaamse Gemeenschap verschuldigd zijn ingevolge het overlijden van baron Paul Janssen op 11 november 2003. Deze inbetalinggeving werd op 16 oktober laatstleden formeel bekrachtigd door de zogenoemde commissie Kunstwerken.

Het overige deel van de collectie, dat we gemakkelijkheidshalve deel B noemen, wordt door mevrouw Janssen onmiddellijk en volledig geschonken aan het Vlaamse Gewest. De notariële schenkingsakte werd op 20 oktober verleden onder de – uiteraard – opschortende voorwaarde van bekrachtiging door het Vlaams Parlement. Het parlement zal immers als decreetgever het laatste woord hebben.

De schenking gebeurt onder een aantal voorwaarden. Mevrouw Dora Janssen heeft het recht levenslang een beperkt aantal – een twintigtal – kunstwerken in bruikleen te houden. Het Vlaamse Gewest verbindt er zich toe de successierechten te dragen die verschuldigd zijn op de nalatenschap van mevrouw Janssen voor zover ze verschuldigd zouden zijn aan het Vlaamse Gewest. Deze verplichting voor het Vlaamse Gewest geldt echter maximaal ten belope van de waarde van de werken. Het gaat dus om de stukken van het deel B van de collectie, dat door de familie werd geschonken.

In geval van revindicatie van de stukken door een vreemde staat of door een derde, hetzij van kunstwerken uit de lijst A, hetzij uit de lijst B, wordt de maximale waarde waartoe het Vlaamse Gewest zich verbindt, met de waarde van de gerevindiceerde werken verminderd. Hiermee is het Vlaamse Gewest meteen gevrijwaard van eventuele aanspraken door andere landen.

Uiteraard heeft de plaats van de tentoonstelling geen enkele invloed op het eigendomsrecht op de collectie. Het staat nu onomstotelijk vast dat het Vlaamse Gewest de enige eigenaar van de hele collectie is. Dat blijkt uit de inbetalinggeving en uit de notariële schenkingsakte. Het Vlaams Parlement moet nog wel de schenkingsakte bekrachtigen. Het feit dat de collectie thans in het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis in Brussel wordt ondergebracht, doet geenszins afbreuk aan het eigendomsrecht.

Mevrouw Dillen, gelet op de inhoud van wat ik zojuist heb toegelicht, ben ik toch wat verbaasd u bij herhaling te horen zeggen dat het Vlaamse Gewest geen volwaardige en uitsluitende eigenaar van de collectie zou zijn. U koppelt dit blijkbaar aan het feit dat de collectie wordt tentoongesteld in een – tot nog toe – federaal museum in Brussel. Mocht dit effectief het geval zijn, dan kan ik u gerust stellen. Het trekken van een dergelijke conclusie is onjuist. De plaats of de instelling waar de tentoonstelling wordt gehouden, heeft geen enkele invloed op het volwaardig eigendomsrecht van de Vlaamse Gemeenschap op deze kunstcollectie.

Over de juiste modaliteiten van de tentoonstelling van de kunstcollectie werd met de familie Janssen een overeenkomst gesloten. Ik kan u verzekeren dat daar op mijn kabinet een ernstig debat aan vooraf is gegaan met mevrouw Janssen en haar raadslieden. Haar voorkeur ging uit naar een tentoonstelling van de collectie in het KMKG in Brussel. Ze heeft ook herhaaldelijk gezegd dat Brussel bij haar weten ook nog een deel is van Vlaanderen.

Uiteindelijk heb ik haar met heel wat argumenten aangetoond dat Vlaanderen er alle belang bij had om een bredere keuze mogelijk te maken, waardoor we met betrekking tot het toekomstig statuut van het federale museum voor kunst en geschiedenis Vlaanderen in een betere onderhandelingspositie brengen ten opzichte van de federale regering. Die onderhandelingen werden trouwens op informele basis opgestart door de minister van Cultuur, de heer Anciaux. Ik neem aan dat die in 2007 worden geïntensifieerd.

Mevrouw Janssen staat er ook op dat deze kunstcollectie volledig en integraal wordt tentoongesteld en niet verdwijnt in een reserve. Dat is ook logisch. De vraag is nu of er een alternatief is in een ander museum om

deze volledige collectie tentoon te stellen op een manier die de verzameling eer aandoet. Ik heb daarover wel degelijk gesproken met minister Anciaux. Dat alternatief is er vandaag niet.

Na een lange discussie met mevrouw Janssen zijn we overeengekomen om voor de locatie van het museum drie mogelijkheden te creëren. De eerste mogelijkheid is het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis in het Jubelpark te Brussel, waar de collectie nu wordt tentoongesteld. De tentoonstelling zou op haar huidige plaats blijven staan tot de nieuwe gerenoveerde zaal klaar is. Een tweede mogelijkheid is het op te richten Museum aan de Stroom te Antwerpen. Dit museum geniet niet de voorkeur van minister Anciaux omdat het volgens hem een andere finaliteit heeft. Een derde mogelijkheid is het vernieuwde Museum voor Volkskunde te Antwerpen. Een aantal elementen uit dit museum zouden verhuizen naar het MAS waardoor het mogelijk wordt om de collectie onder te brengen in het vernieuwde Museum voor Volkskunde. De keuze tussen deze instellingen zal worden gemaakt in overleg met mevrouw Janssen. Een definitieve opstelling in Brugge of Gent is voor mevrouw Janssen niet bespreekbaar.

Waar de collectie ook wordt tentoongesteld, de Vlaamse Gemeenschap moet telkens een vorm van medebeheer of controle op het museum hebben. Tijdelijke exposities in gerenommeerde buitenlandse musea blijven uiteraard steeds mogelijk. Er zal in onderling overleg een comité worden opgericht dat de tentoonstelling van de collectie op de voet zal opvolgen. De minister van Cultuur zal daarin een belangrijke rol spelen nadat mijn werkzaamheden zijn afgerond.

Ik ben ervan overtuigd dat deze regeling de beste oplossing biedt om eindelijk de zinloze impasse te doorbreken. Ik denk dat we het Vlaams kunstpatrimonium op een verantwoorde manier hebben verrijkt. Ik heb intussen ook kennis genomen van een aantal aanbiedingen uit het buitenland voor fabuleus hoge bedragen. Dat is dan ook de reden waarom alle kinderen van mevrouw Janssen de schenkingsakte hebben ondertekend.

Ik wil bij deze mevrouw Janssen en haar kinderen en raadsliden bedanken voor hun medewerking om deze zaak tot een goed einde te brengen.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitvoerig antwoord. Ik wil u feliciteren dat u erin bent geslaagd dit dossier tot een goed einde te brengen, waardoor deze waardevolle collectie in Vlaanderen blijft.

Mijnheer de minister, een cultuurbeleid moet langer duren dan een beslissing op korte termijn. Ik dring er

dan ook op aan dat deze collectie op termijn naar Antwerpen wordt overgebracht. Antwerpen is hiervoor vragende partij. Dat blijkt uit de duidelijke verklaringen van de huidige en toekomstige cultuurschepen. Ook uw coalitiepartner CD&V is daar een voorstander van.

Gelet op de grote financiële inspanning die het Vlaamse Gewest heeft geleverd door de successierechten op die manier te laten betalen, ben ik van mening dat een deel van de opbrengst naar Vlaanderen moet gaan. Als de collectie wordt ondergebracht in een museum in Antwerpen, is er een toeristisch en cultureel voordeel voor Vlaanderen. Blijft de verzameling in Brussel, dan zijn de opbrengsten en de voordelen daarvan niet exclusief voor Vlaanderen.

Zolang er geen duidelijke regeling is over de staatshervorming, sta ik daar zeer sceptisch tegenover. We hebben vandaag geen zekerheid dat daar veranderingen aan zullen gebeuren.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, ik wil het geachte lid er toch op wijzen dat Cultuur bij mijn weten een gemeenschapsmaterie is. Wat Brussel betreft, dragen we ook een deel van de verantwoordelijkheid. Als het over Antwerpen gaat, zult u me er me toch niet van verdenken de zaak te willen boycotten.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
